

Verohallinnon asiantuntija lausunto/
Valtioneuvoston U kirjelmä U 41/2021 vp
Erityisasiantuntija Taito von Konow
Esikunta- ja oikeusyksikkö

Eduskunnan hallintovaliokunta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Verohallinnon asiantuntijalausuntoa Valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) N:o 910/2014 muuttamisesta eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kehyksen vahvistamisen osalta. Komission ehdotuksella muutettaisiin sähköistä tunnistamista ja sähköisiin transaktioihin liittyvää eIDAS asetusta. Ehdotus liittyy Euroopan digitaalisen strategian toimenpiteisiin.

Verohallinto kannattaa valtioneuvoston kirjelmän mukaista kannanottoa. Euroopan yhteisen luonnollisen henkilön ja oikeushenkilön digitaalisen identiteetin vahvistamiseen liittyvät uudistukset edistävät myös Verohallinnon digitaalisen asioinnin hankkeita. Verohallinto pitää tärkeänä, että valtioneuvostossa kiinnitetään huomioita seuraaviin seikkoihin asetuksen jatkovalmistelussa sekä asetuksen toimeenpanossa.

Eurooppalaista digitaalista identiteettiä koskeva lainsäädäntökehikko

Ehdotuksen mukainen lompakkosovellus on digitaalisen identiteetin käyttämisen kannalta merkittävä uudistus. Asetuksessa jäsenmaille asetettava velvoite tarjota sovellus jokaisen käyttöön edistää digitaalisten palveluiden kehittämistä ja käyttöä. Asetuksen tavoitteiden kanalta on tärkeää, että palvelu tarjottaisiin myös oikeushenkilölle.

Digitaalisen identiteetin hallinta edellyttää sekä kansallisia että jäsenmaiden välisiä yhteisiä toimia erityisesti identiteettiin liitettyjen tietojen oikeellisuuden ja luotettavuuden varmistamiseksi sekä identiteetin käyttämiselle. Ehdotuksesta ei selviä tarkemmin se, tuleeko jäsenmaiden lisäksi myös komissiolle jokin rooli identiteettien hallinnassa.

Kansallisesti digitaalisen identiteetin hallinta pitää olla keskitetty määritellylle asiantuntijavirastolle. Kaikissa valmistelu ja kehittämistoimissa tulee olla riittävän laaja edustus eri viranomaisista. Tällä varmistetaan, että kansallisesti tehty ratkaisut soveltuvat eri viranomaisten sähköisen asioinnin tarpeisiin ja myös se, että jäsenmaiden yhteistyössä kehitetty keinovalikoima on yhteen sovitettu eri asiointitarpeisiin. Verohallinnon osalta keskeisiä ovat erityisesti oikeushenkilön identiteetinhallintaan liittyvät palvelut.

Sähköisesti vahvistetut henkilötiedot ja todistukset

Asetuksen soveltamisalaan ehdotetaan lisättäväksi uusi luottamuspalvelu, jolla mahdollisesta sähköisesti vahvistettujen henkilötietojen ja todistusten tarjoaminen lompakkosovelluksessa. Tämä tarkoittaisi mahdollisuutta saattaa rekisteritietoja ja todistuksia henkilön käytettäväksi luottamuspalvelun kautta ja näitä pitäisi kohdella samalla tavoin vastaavia paperisia versioita. Silloin, kun rekisteritietojen ja todistusten lähde on julkinen sektori, tulee palveluntarjoajalla olla mahdollisuus tarkastaa tiedot alkuperäisestä lähteestä. Ehdotuksen liitteessä on määritelty tiedot ja todistukset, jotka tulee tarjota sähköisesti julkisen sektorin toimesta. Tällaisia ovat mm. taloudelliset tiedot.

Silloin, jos tämä vaatimus sähköisesti vahvistettuja henkilötietoja ja todistuksia koskee myös verotusta koskevia asiakirjoja ja tietoja, tulee kansallisessa toimeenpanossa varmistaa, että tiedot ja todistukset ovat kansallisen sääntelyn puitteissa käytettävissä samalla tavoin kuin paperimuodossa olevalla asiakirjalla. Lisäksi tulee arvioida edellyttääkö luottamuspalvelun toteuttaminen erityistä sääntelyä verotustietojen salassapidon näkökulmasta. Verotustiedot ovat kansallisen verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) mukaisesti salassa pidettäviä ja niiden edelleen luovuttaminen edellyttää nimenomaista sääntelyä.

Verohallinnon toimivallan näkökulmasta Verohallinnon tehtävänä on verotus ja Verohallinnolla olevat asiakirjat ja tiedot koskevat verotusta. Silloin jos asetuksen mukaisessa luottamuspalvelussa on tuotettuna taloudellista tietoja Verohallinnon toimesta, pitää arvioida tarkoittako tämä verotusta koskevia tietoja vai jotain muuta taloudellista toimintaa koskevaa tietoja. Silloin, jos asiakirjat ja tiedot eivät liity suoraan verotukseen voi tiedon tuottaminen edellyttää Verohallinnon toimivaltaa koskevan sääntelyn uudistamista.

Ehdotuksen vaikutukset

Verohallinto on samaa mieltä valtioneuvoston kanssa siitä, että komission esittämät arviot ehdotuksen vaikutuksista ovat tosiasiasa suuremmat. Tosiasiallisia kustannuksia on vaikea arvioida tässä vaiheessa mutta esimerkiksi rajapintaratkaisut luottamuspalveluiden toteutuksessa voivat olla kertakustannuksiltaan korkeita ja vaatia merkittäviä henkilöresursseja. Näitä kustannuksia voi pienentää, jos standardien rajapintojen määrittely tehdään keskitetysti esimerkiksi komission toimesta.

Muuta

Rajat ylittävissä asiointitilanteissa on vaikea tarjota palveluita suoraan ulkomaisen tunnistusvälineen perusteella koska asiakkaiden yksilöinti perustuu kansalliseen identiteettiin kuten valtioneuvosto on todennut. Verohallinto pitää tärkeänä, että tällä hetkellä käynnissä olevat kansalliset hankkeet, jotka liittyvät henkilötunnuksen uudistamiseen ja digitaaliseen identiteettiin tukevat myös yhteisiä EU oikeudellisia ratkaisuja. Kansallisesti tehtävien ratkaisujen pitäisi olla sellaisia, jotka mahdollistavat viranomaisten palveluiden kehittämisen niin, että henkilöt ja oikeushenkilöt voivat hyödyntää asetuksen mukaisia välineitä esimerkiksi Verohallinnon palveluissa.

Ehdotettu järjestelmä mahdollistaa henkilön paremman tuntemisen ja myös dokumentaation luotettavuuden sekä sähköisten palveluiden kehittämisen merkittävässä määrin. Tällä on merkitystä myös verovalvonnan kannalta. Pitää arvioida mahdollistaako järjestelmä myös menettelyitä, joilla voidaan paremmin valvoa rajat ylittävää toimintaa esimerkiksi tietojenvaihtoa koskevien virka-apuinstrumenttien puitteissa. Verohallinnolle olisi tarve saada tieto muissa valtioissa annettujen tunnisteiden luotettavuustasosta erityisesti oikeushenkilöiden ja oikeushenkilöiden valtuutettujen osalta silloin, kun näitä tietoja käytetään toisessa jäsenvaltiossa sähköisissä asiointipalveluissa. Luotettavuustasoa koskevan tiedon käsittelyllä vähennetään niitä riskejä, jotka liittyvät mahdollisiin väärinkäytöksiin erityisesti järjestelmän rakentamisvaiheessa.

Asetuksessa ei ole määritelty erityistä palveluvelvoitetta esimerkiksi luottamuspalveluiden piirissä oleville viranomaisille. Vaikutusten kannalta on merkitystä sillä, vaaditaanko palvelulta päivystys 24/7 vai sallitaanko käyttö- ja huoltokatkot.

Erityisasiantuntija Taito von Konow
Esikunta ja oikeusyksikkö